

Medverkan i nationell strategi för regional tillväxt.

Redovisning av regeringsuppdrag

Britt-Inger Stoltz

1 Uppdrag om medverkan till genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013

1.1 Uppdraget

Myndigheten för yrkeshögskolan ska, liksom ett flertal andra myndigheter, medverka till genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 och dess prioriteringar innefattande tydliggöranden i regeringens skrivelse 2009/10:221. Myndigheten ska senast den 16 mars 2012 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) redovisa:

- vilka av den nationella strategins prioriteringar som myndigheten utgått från under 2010–2011 samt vilka av myndighetens verksamheter som berörts eller kommer att beröras av insatserna och
- insatser som planeras eller genomförts tillsammans med andra myndigheter samt med de organ som har det regionala tillväxtansvaret i länen.

1.2 Förutsättningar och utgångspunkter

Utgångspunkter för myndighetens arbete med regionala tillväxtfrågor är de styrdokument som anges i uppdraget, men även andra relevanta underlag, som tydliggör förutsättningar för och förväntningar på myndighetens fortsatta arbete. Myndigheten för yrkeshögskolan fick i sitt regleringsbrev för budgetåret 2010 i uppdrag att ta fram en långsiktig intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med regionala tillväxtfrågor. Strategin utgör ett underlag för myndigheten när det gäller inriktning och utveckling av frågeställningar som är kopplade till regionalt tillväxtarbete.

I förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete anges det att statliga myndigheter ska, inom sina verksamhetsområden, verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås. I myndigheternas verksamhetsplanering ska därför insatser som bidrar till att uppnå målen i de regionala utvecklingsprogrammen och till det regionala tillväxtarbetet i övrigt beaktas.

De prioriterade områdena som anges i den nationella strategin¹ är följande.

- Innovation och förnyelse
- Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

¹ Nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013. Näringsdepartementet, november 2007

- Tillgänglighet
- Strategiskt gränsöverskridande samarbete

En viktig utgångspunkt för myndighetens arbete med regionala tillväxtfrågor är förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. I den anges att

”för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan krävs det utöver vad som anges i 3, 5 och 6 §§ lagen (2009:128) om yrkeshögskolan att

1. utbildningen

a) svarar mot behov av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet som inte tillgodoses genom en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller en utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, eller

b) medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället,

2. **utbildningen har en från samhällssynpunkt lämplig regional placering**, och

3. utbildningen uppfyller villkoren i 2–4 kap.”

Skrivningen ovan innebär att den avsedda effekten av varje utbildning bedöms i relation till bl.a. utbildningskonkurrens, arbetsmarknad och efterfrågan i det geografiska område som kan anses vara primär mottagare av kompetensen. Vilket geografiskt område detta bedöms vara påverkas även av t.ex. utbildningens studieform (distans eller bunden) och av vilka volymer som efterfrågas på lokal, regional och nationell nivå.

Yrkeshögskoleutbildningar är nationella utbildningar och ska vara möjliga att söka oavsett var man bor i Sverige. Utbildningar kan således lokaliseras utifrån att det finns en generell efterfrågan över hela landet men där den specifika utbildningskompetensen endast är lokaliserad på ett eller fåtal ställen.

1.2.1 Yrkeshögskoleutbildningars möjligheter att bidra till regional kompetensförsörjning

Yrkeshögskoleutbildningar är till skillnad från gymnasie- och högskoleutbildning styrda primärt av arbetslivets behov. Utbildningsformen är flexibel så tillvida att den ska anpassas efter de behov av arbetskraft som arbetslivet behöver. Utbildningar där examinerade har svårt att få ett arbete efter utbildningen fasas ut och ersätts av utbildningar som kan visa på en tydlig efterfrågan på den yrkesroll som utbildningen förväntas leda till.

Yrkeshögskolan och dess utbildningar har därför mycket goda förutsättningar att utgöra viktiga byggstenar i det regionala tillväxtarbetet. Dels med tanke på att utbudet av yrkeshögskoleutbildningar till såväl innehåll som geografisk placering ska beaktas för att motsvara arbetslivets behov. Genom att tillgodose ett konkret behov av specifik yrkeskompetens i arbetslivet bidrar den här utbildningsformen till ekonomisk tillväxt.

Yrkeshögskolan har blivit en viktig utbildningsform för regionala aktörer i dess arbete med regionalt tillväxtarbete. Det finns flera exempel där aktörer gått samman för att informera om yrkeshögskoleutbildningar och stödja utbildningsanordnare att ansöka om utbildningar.

1.3 Myndighetens uppdrag och uppgifter

Myndigheten för yrkeshögskolan är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan och ska verka för att behoven av eftergymnasial yrkesutbildning, utanför högskola och universitet,

tillgodoses. Att bidra till att försörja arbetslivet med relevant kompetens av hög kvalitet är myndighetens viktigaste och centrala uppgift.

Myndigheten har i uppgift att analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan, besluta om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och bevilja statsbidrag till utbildningsanordnare. Myndigheten kontrollerar och granskar utbildningarnas kvalitet och följer upp utbildningarnas resultat och effekter. Myndigheten är även ansvarig för att samordna och stödja en nationell struktur för validering, bedöma utländsk yrkesutbildning samt vara den nationella samordningspunkten för den europeiska referensramen för kvalifikationer för livslångt lärande, European Qualifications Framework.

1.4 Myndighetens prioriteringar

Myndighetens kärnverksamhet syftar till att tillgodose arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft. Verksamheten har därför en stark koppling till det prioriterade området "Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud". Det är därför naturligt att myndighetens inriktning och prioritering sammanfaller med det området. I den interna strategin framhålls vissa områden som myndigheten identifierat som angelägna att arbeta vidare med.

"Myndigheten avser att arbeta vidare med att identifiera hinder och möjligheter för att kunna beakta regionala aspekter inom sitt ansvarsområde och i sitt ordinarie arbete. Detta gäller all verksamhet men fokus kommer att vara på de analyser och bedömningar som myndigheten gör i samband med beslut om statsbidrag till utbildningar som ska få ingå i yrkeshögskolan. Det är även viktigt att myndigheten utvecklar och beaktar det regionala perspektivet i sin informationsspridning till arbetsliv, utbildningsanordnare och studerande där så är lämpligt."

Nedan beskrivs översiktligt hur arbetet med det regionala perspektivet inom myndighetens olika verksamhetsområden tagit sig i uttryck under 2011.

1.4.1 Analys av arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan

För att kunna göra rätt prioriteringar av utbildningar som bäst svarar mot arbetslivets behov genomför myndigheten analyser av efterfrågan på olika yrkeskompetenser. De viktigaste informationskällorna är de analyser och underlag som arbetslivet, bransch- och intresseorganisationer, Arbetsförmedling och SCB tillhandahåller.

Myndigheten har påbörjat ett utvecklingsarbete för att bättre kunna bedöma regionala behov av yrkeshögskoleutbildningar. I det sammanhanget är de regionala organ som ansvarar för uppbyggnad av regionala kompetensplattformar viktiga samarbetspartners. Som en del i arbetet att bedöma lämplig regional placering av yrkeshögskoleutbildningar har regionala självstyrelseorgan, samverkansorgan och länsstyrelser beretts tillfälle att kommentera fördelningen av befintliga Yh-utbildningar inom olika utbildningsområden i sina län. De har även ombetts att kommentera hur väl fördelningen av dessa utbildningar matchar branschstrukturen i regionen samt hur utvecklingen inom olika branscher i regionen bedöms förändras de närmaste åren.

Samverkan och dialog med ovanstående aktörer är nödvändig för att myndighetens analyser och bedömningar ska hålla hög relevans och ge den effekt inom kompetensförsörjningsrådet som är avsedd. Under 2012 avser myndigheten därför att ytterligare utveckla och etablera kontaktytor med de regionala aktörerna som har ansvar för etablerandet av kompetensplattformar.

1.4.2 Bedöma och besluta om utbildningar samt betala ut statsbidrag

För att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan krävs det vissa förutsättningar. Förutom att utbildningen ska svara mot behov av kvalificerad arbetskraft på en eftergymnasial nivå och medverka till att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde, ska det också prövas om utbildningen har en från samhällssynpunkt lämplig regional placering som nämnts ovan. Genom att ta hänsyn till att yrkeshögskoleutbildningarna har en lämplig regional placering bidrar myndigheten i hög grad till att uppfylla målen i "Intern strategi för myndighetens arbete med regionala tillväxtfrågor".

De regionala underlagen avses att i högre utsträckning användas för att myndigheten ska kunna bedöma utbildningars lämpliga placering. Regioner, länsstyrelser och olika samverkansorgan utarbetar regionala utvecklingsdokument som ska styra det regionala tillväxtarbetet. I första hand gäller det kompetensplattformarna, regionala utvecklingsprogram och regionala tillväxtprogram. I dessa program beskrivs de olika regionernas utvecklings/satsningsområden t.ex. klusterbildningar inom visst område. Kompetensförsörjning är ett viktigt fokus i dessa program.

Arbetslivet är en viktig aktör i utarbetandet av de regionala utvecklingsdokumenten. Därmed blir också utvecklingsdokumenten ett viktigt komplement till den information om en regional efterfrågan som myndigheten hämtar in i ansökan samt i arbetet med arbetsmarknads- och yrkesanalyser.

1.4.3 Myndighetens uppföljningar av utbildningarnas resultat och effekter

Myndigheten för yrkeshögskolan följer upp och utvärderar utbildningsformer inom myndighetens ansvarsområde i syfte att öka kunskapen om dessa. Som ett led i detta arbete publicerar myndigheten återkommande rapporter om utbildningsformens resultat och effekter samt rapporter med fokus på aktuella frågeställningar och teman.

Med utgångspunkt i den interna strategin har myndigheten i högre utsträckning än tidigare beaktat att i sina uppföljningar av utbildningar ha ett regionalt perspektiv. Med regionalt perspektiv menas att de resultat som redovisas i myndighetens olika studier presenteras länsvis i de fall detta är relevant och möjligt. Exempelvis kan nämnas att myndighetens uppföljning av studerandes sysselsättning året efter examen och examinerades etablering på arbetsmarknaden redovisas per län. Syftet är att för såväl regionala aktörer, som utbildningsanordnare och regioner, som för myndigheten synliggöra utbildningars resultat och effekter.

1.4.4 Information om utbildningar och studerande

Myndigheten har i uppdrag att informera och sprida kunskap om yrkeshögskolan och det samlade utbudet av utbildningar inom yrkeshögskolan. På webbsidan yrkeshogskolan.se täcks hela Sverige av sökmotorn och besökaren hittar utbildningarna utifrån strukturen Vad, Var, När och Hur.

Vad = Utbildningsområden: Ex. kultur, media design

Var = Regioner: Ex. Västernorrlands län

När = Vilken period: Ex. vår/höst

Hur = Hur kan jag studera: Ex. bundet eller distans

Besökaren kan alltså enkelt hitta vilka och hur många utbildningar det finns inom respektive region samt dess exakta placering på karta.

Den information som myndigheten samlar in om utbildningarna skickas även till ett nav hos Skolverket. Detsamma gör högskolor, universitet, gymnasieskolor och andra organisationer i Sveriges utbildningsvärld. Denna information hämtas sedan av diverse aktörer som via sökmotorer vill presentera information om utbildningar. I vissa fall kan det vara myndigheter som Arbetsförmedlingen och i andra fall privata aktörer som AllaStudier.se.

Det är viktigt att vara medveten om att myndighetens inblandning i hur denna utbildningsinformation presenteras är begränsad när den väl skickats in till Skolverket. De privata aktörerna väljer själva till vilken grad de ska ha ett regionalt fokus när de presenterar utbildningarna. Grundförutsättningarna finns där och myndigheten har möjligheten att ge förslag, men kan inte tvinga tredje parter att presentera informationen enligt våra önskemål. En tänkbar del av en samordnad informationsstrategi vore att inblandade myndigheter kunde samarbeta för att skapa en gemensam dialog med de aktörer som publicerar informationen från Skolverket. Idag kan det skapas förvirring ifall olika myndigheter kontaktar samma sökmotor med olika budskap om hur de bör framföra information om utbildningar.

Informationsarbetet till yrkeshögskolans målgrupper är en pågående process och myndigheten arbetar med att vidareutveckla och kommunikationsstrategin, yrkeshogskolan.se samt övrigt informationsmaterial. I takt med att myndighetens avdelningar samlar in information utifrån det regionala perspektivet kan informationsarbetet ytterligare stärkas.

Myndigheten tillhandahåller även data, i form av excellfiler, på myndighetens webbplats om antal studerande och utbildningar där intressenter kan göra egna bearbetningar. Myndigheten har även sammanställt en rapport som beskriver vilka utbildningar som finns inom yrkeshögskolan och som avslutas åren 2011–2015. Syftet är att informera arbetslivet, utbildningsanordnare och regionala aktörer omfattningen av och var i landet utbildningarna finns samt vilket år de avslutas, dvs. när de studerande blir tillgängliga på arbetsmarknaden. Redovisningen ger också en bild av om specifika utbildningar redan finns i en sådan omfattning att arbetsmarknadsbehovet är tillgodosett.

Under 2012 avser myndigheten att ytterligare underlätta för intressenter att ta del av information som myndigheten har över studerande och utbildningar. Myndigheten planerar att tillhandahålla ett verktyg som möjliggör att ta fram nyckeltal och göra egna bearbetningar. Informationen avser inte individdata utan är i form av aggregerade data.

1.5 Planerade och genomförda insatser – gemensamt och enskilt

Myndigheten har vid flera tillfällen träffat samtliga företrädare för etablerandet av kompetensplattformarna för att diskutera myndighetens analysarbete och informera om aktuella ämnen. Myndigheten deltar regelbundet vid träffar i de nätverk som anordnas av SKL, RegLab och RegKomp², där utbildningsfrågor och kompetensförsörjningsfrågor diskuteras. Myndigheten har även på eget initiativ samlat regioner för att ha en dialog kring kompetensförsörjning med fokus på yrkeshögskoleutbildningar. Myndigheten har också tillsammans med de övriga nationella myndigheterna som har i uppdrag att samverka kring kompetensförsörjning genomfört möten med regionerna. Vid träffarna har det framkommit att regionerna har ett behov av att utveckla kontakter med nationella myndigheter och ha en diskussion kring aktuella frågor inom kompetensförsörjning

² Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling där regioner, myndigheter, forskare och andra möts för erfarenhets- och kunskapsutbyte.

RegKOMP är ett nätverk för regionala kompetensförsörjningsfrågor som samordnas av SKL. Nätverket består av de som inom Regionförbund och Regionala Kommunförbund är ansvariga för samordning av kompetensförsörjningsfrågor.

Myndigheten avser att under 2012 utveckla kontakterna med de organ som har det regionala tillväxtansvaret i länen. Myndigheten avser att besöka län för att informera om och ha en dialog kring validering och dess möjligheter att vara ett regionalt verktyg för kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Regionerna har även framfört behov av att ha en dialog kring det nationella kvalifikationsramverket som är under framtagande.

Myndigheten har också vid fem tillfällen genomfört länsbesök. Generaldirektören har tillsammans med representanter från myndigheten och länet informerat om myndighetens uppgifter och om utbildningsformen yrkeshögskolan. Syftet med besöken är att ha en ömsesidig dialog kring regionernas behov av utbildningar och uppmärksamma yrkeshögskoleutbildningarnas potential för att tillgodose det regionala arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft.

Det uppdrag som regeringen givit till sex nationella myndigheter³, att samverka inom kompetensförsörjningsområdet, har ett tydligt regionalt perspektiv. I samverkan med övriga deltagande myndigheter har myndigheten genomfört insatser som syftar till att stödja regionerna i deras arbete med att göra analyser av det regionala kompetensbehovet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 2 maj men det arbete som har igångsatts förväntas att på något vis fortsätta. I vilken form och vilka insatser som kommer att genomföras under 2012 är dock oklart.

1.6 Övrigt

Myndigheten vill också uppmärksamma problematiken kring nationella myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet styrs av förordning (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. I förordningen används i vissa fall begreppet statliga myndigheter och i vissa fall regionala statliga myndigheter. Men begreppet **nationella** myndigheter används inte. Det är därför oklart huruvida nationella myndigheter som inte har en regional organisation med ett geografiskt ansvarsområde ska förhålla sig till det som anges i förordningen och även till de uppdragsbeskrivningar som getts till regionala organ.

Exempelvis anges i förordningen att "Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet ska grundas på prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013. Myndigheternas medverkan ska ske i samverkan med den länsstyrelse eller det organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet". Om det med statliga myndigheter avses även nationella myndigheter som inte har någon regional organisation ter sig formuleringen problematisk. Det är ju oörligt för en nationell myndighet att aktivt medverka i alla läns tillväxtarbete.

I villkorsbesluten för regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan anges att de ska samråda och föra dialog med statliga myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet. I länsstyrelsernas regleringsbrev anges att de ska redovisa hur andra statliga myndigheter tillämpar länets regionala utvecklingsstrategi och redovisa exempel på och kommentera hur samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter sker inom det regionala tillväxtarbetet samt hur samverkan utvecklats.

Utifrån den formuleringen blir det också problematiskt för en nationell myndighet när enskilda länsstyrelser eller andra aktörer förväntar sig att nationella myndigheter aktivt ska bidra till ett läns arbete med att förverkliga deras regionala utvecklingsstrategi/program.

³ Uppdrag om myndighetssamverkan inom kompetensförsörjning (N2010/2405/RT)